

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΑ΄ ΑΙΩΝΑ

Τὰ δικαίωματα τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τῆς θείῃ ἐλέῳ λαχοῦσης αὐτῶ ἐπισκοπῆς δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὰ πνευματικά «τοῦ ἱεροῦργεῖν ἀκωλύτως, ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους χειροτονεῖν καὶ εἰς τὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίωμα προβάλλειν, πνευματικοὺς πατέρας ἐγκαθιστᾶν, θείους καὶ ἱεροὺς ναοὺς καθιεροῦν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάντα τὰ ἀρχιερατικά τελεῖν ἀκωλύτως ὡς γνήσιος ἀρχιερεὺς τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς» ἀλλ' ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῆς ἐπεξετεινετο καὶ εἰς τὰ ὕλικά καὶ «ἐπὶ πάντων τῶν προσόντων αὐτῇ δικαιομάτων τε καὶ κτημάτων» οὐ μόνον ἐνοριακῶν, ἀλλὰ καὶ ἀτομικῶν, ἀνηκόντων προσωπικῶς τῷ προκατόχῳ τῆς ἐπισκοπῆς, ὑπὲρ ὧν ἀπόλοτον εἶχεν τὴν δεσποτείαν καὶ κοριότητα. Οἱ φυσικοὶ κληρονόμοι τοῦ τελεστήσαντος ἐπισκόπου οὐδὲν εἶχον δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ περιουσίας, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία καὶ μόνη ἐκληρονόμει αὐτοὺς διὰ τῶν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν διαδόχων, οἵτινες κανονικῶς τὸν θρόνον καταλαμβάνοντες θείῳ δικαίῳ καθίσταντο καὶ κληρονόμοι ἐπὶ πάσης αὐτοῦ τῆς περιουσίας εἴτε κτηματικῆς, εἴτε χρηματικῆς. Ὅ,τι ἐκ τῶν κόπων τοῦ ἐπισκόπου ἐπερίσσειε, τοῦτο ἀπέμεινε καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ὡς περιουσία καὶ κτήσις αὐτῆς ἀναφαίρετος καὶ οὐδεὶς εἶχε δικαίωμα, οὔτε συγγενῆς, οὔτε πολιτεία οὔτε ἄλλη τις ἐκκλησία ἐπὶ πραγμάτων καὶ κτημάτων τῆς ἐπισκοπῆς εἰμὴ μόνον ὁ κανονικὸς καὶ νόμιμος αὐτῆς ποιμὴν.

Ἄλλ' ἀτυχῶς σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τὸ σωτήριον καὶ θεῖον τοῦτο δίκαιον ἐξηφανίσθη καὶ ἐξέλιπεν ἢ διὰ προσγινομένας καταχρήσεις, ἢ διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀρμοδίων. Καὶ σήμερον, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦλάχιστον Κων)πόλεως, ὁ ἀδέσποτος δεσπότης ἀποθνήσκων καὶ μακαριζόμενος καταληστεύεται ἐν ταῖς ἐσχάταις αὐτοῦ ἀκόμη πνοαῖς ὑπὸ τῶν ἐλλοχερόντων συγγενῶν καὶ τὰ κατάλοιπα ψυχία καταμερίζονται μεταξὺ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν πατριαρχείων, ἐκτιθέμενα τοῦτα εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν! Καὶ ἡ ἐπισκοπὴ, ἐν ἣ τὰ τοιαῦτα ἀπεκτῆθησαν, θεᾶται τὸ πικρὸν τοῦτο τῆς διαρπαγῆς κτεάντημα καὶ παρίσταται βωδὸς μάρτυς τῆς συντελουμένης ἀπαγωγῆς πραγμάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἦσαν δι' αὐτὴν ὡς παρηγόρημα καὶ ἀνάμνησις ποιμένος μεθ' οὗ δι' ἱερῶν συνεδῆθη ἀναμνηστικῶν δεσμῶν

τοῦ πνεύματος, καὶ ἀνακοφίαις σημαντικῇ εἰς τὸν γομνὸν ἐρχόμενον νέον αὐτῆς ποιμένα. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ τὰ καταλόγια καταλαμβάνων τοῦ ἐκλιπόντος διάδοχος οὐδὲν ἐν αὐτοῖς εἰρίσκει σήμερον, καὶ ἀγωνίζεται ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς ἐγκαταστάσεως ἡμερῶν εἰς τὴν ἐξέβρυσιν τῶν μέσων πρὸς ἀπόκτησιν τῶν χρεωδῶν καὶ καταδαπανᾶται ἢ σκέψις περὶ τὴν φροντίδα τῶν ὕλικῶν τῶν ἀπαραιτήτων καὶ ἀναγκαίων, πρὸς ζημίαν τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος.

Οἱ εἰς τὴν διακονίαν τῆς ἐκκλησίας καθοσιούμενοι καὶ ἐκ ταύτης συνηροόμενοι καὶ διὰ ταύτης πλοουτοῦντες ἀνήκουσιν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς αὐτὴν καὶ μόντην καὶ ψυχῇ καὶ σώματι· οἱ δὲ ἀγάπην Χριστοῦ καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῆς συγγενείας ἀποσπασθέντες καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσενεγκόντες, χάνουσι τὸ δικαίωμα τῆς διαθήσεως τῶν κατ' αὐτούς, καὶ πᾶσιν αὐτῶν ἐπικυρπὴν δικαίωσιν θεῖον καρποῦται ἢ ἀγία ἡμῶν ἐκκλησία, ἥς τυγχάνει υἷος πνευματικῆς καὶ συγκληρονόμος. Ὁ τὰ πνευματικὰ κληρονομῶν διὰ τὴν πνευματικὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν συγγένειαν, κληρονομεῖται φυσικῶς ὑπὸ τῆς ἰδίας πνευματικῆς οἰκογενείας καὶ εἰς τὰ ὕλικά, πολλῶν ἐλάσσονα τὴν ἀξίαν τῶν πνευματικῶν καὶ τιμῆν. Τοῦτο ἦν τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ κάτωθι παρατιθέμενον ἔγγραφο, δι' οὗ ὁ ἐπίσκοπος Φιλίππων Ἰωάννης (κατὰ τὸ 1033) εὐρῶν εἰς τοὺς κώδικας τῆς μητρολεως τοῦ δικαιομάτα τινος τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Φωτίου ἐπὶ τινος ἀμπελώνος, ἐγκαλεῖ ἀμέσως τὸν ἀγοραστὴν αὐτοῦ Νικόλαον τὸν Σπαθοκανδίδην, τὸν ἀγοράσαντα εἴθην τοῦτον παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Καθηγουμένου τῆς Μονῆς τῶν Μηλαιῶν, καὶ διὰ συμβιβασμοῦ λαμβάνει τὸ ἀντίτιμον τοῦ ἀμπελώνος χαράγματα χρυσοῦ εἴκοσι τέσσαρα εἰς περιποίησιν τῆς ὑπ' αὐτὸν Μητροπόλεως. Τὰ καταπατηθέντα τοῦ προκατόχου δικαίωματα διεκδικεῖ ὁ διάδοχος, ὡς γνήσιος αὐτοῦ κληρονόμος καὶ καρποῦται αὐτὸς δικαίω θεῖον τὸ ὕλικὸν ὑπόλοιπον ἀτομικῆς κτήσεως, τῇ συμπράξει καὶ βοηθείᾳ τῆς πολιτείας καὶ καθιστᾷ, μετὰ τὸν γενόμενον συμβιβασμὸν ἐξουσιαστὴν καὶ κορίαρχον τοῦ ἀμπελώνος τοῦ «μακαρίτου καὶ πρὸ αὐτοῦ προσέδρου Φιλίππων Φωτίου» τὸν Σπαθοκανδίδην Νικόλαον ἐπιλέγων καὶ ἐπικυρῶν «ὅστις δὲ πολλάκις μετὰ θάνατόν μου φανῆ ἐπιζητῶν αὐτὸν (τὸν ἀμπελῶνα) εἶτε ὁ μετ' ἐμὲ ἐρχόμενος μὴ ἔχειν αὐτὸν τὸ οἶονσιν εὐλογον, ὡς τὰ εἰκοσιτέσσαρα νομίσματα εἰς ἔξοδα γεγονότα τῆς ἐπ' ἐμὲ Μητροπόλεως», ὡς τὸ ἐπόμενον ἔγγραφο διαλαμβάνει ἔχον ἐπὶ λέξει ὧδε :

Τὸ ἴσον τῆς διαπράξεως
τοῦ μητροπολίτου Φιλίππων
περὶ ἀμπελῶν τῆς Χρυσουπόλεως

† Ἰωάννης ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Φιλίππων.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Φιλίππων, ὃς καὶ ἀνωτέρω ἰδιοχείρως τὴν ὑπογραφὴν ἐποιήσατο, τὴν παρούσαν ἐγγραφὸν καὶ ἐνυπόγραφον συμβίβασιν τελείαν ἀπολύτως πειῶ εἰς ὑμᾶς τὸν πάνυ Νικόλαον τὸν σπαθοκαυδίδην [ὃς ἐπὶ Φωτίου μητροπολίτου ἐξωνήσατο ὑπεργὸν ἀμπελὸν ἀπὸ τὸν μοναχὸν Ἑλίου τὸν καὶ ἐπίτροπον καταλειφθέντα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Ἑπταψύχου, ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Κάστρου Χρυσουπόλεως, τοῦ καὶ Καθηγουμένου μονῆς τῶν Μηλαιῶν. Εὐρῶν γὰρ δικαιώματά τινα περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμπελώνας ἐν τῇ ὑπ' ἐμέ Μητροπόλει, ἅτινα καὶ ἐδείκνυν τὸν αὐτὸν ἀμπελῶνα ἐξωνήσασθαι τὸν μακαρίτην Φώτιον καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγονότα προέδρου [Φιλίππων, καὶ τὸν δὲ ἀμπελῶνα κατέχοντα καὶ δεσπόζοντα σὲ τὸν Σπαθοκαυδίδην... καὶ τοῦτο κενήθηκα ἐγκλητεῦσαι περὶ σοῦ [πρὸς] τὸν κύριον Ἀνδρόνικον ὅστις καὶ διωρίσατο ἐπιδοθῆναι τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀμπελῶνα εἰς μέρος ἐμόν. Πρῶτον μὲν σοῦ ἡρετισαμένου ἐπομόσασθαι τοὺς ἐν τῇ διαπράξει μάρτυρας ἄλλ' οὖν σὲ πληροφορῆσαι τὸν τῆς συκοφαντίας ὄρκον καὶ τότε τὸν τέλειον ὄρκον τοὺς αὐτοὺς μάρτυρας ποιήσασθαι καὶ διὰ τὸ μὴ ὀρκωμοσίαν τινα γενέσθαι μεταξὺ ἡμῶν ἀπὸ συμβιβάσεως καὶ θελήσεως μου ἡρετισιάμην λαβεῖν ἀπὸ σοῦ... νομίσματα χρυσοῦ χαράγματος... κδ', ἅτινα καὶ εἰς περιποίησιν τῆς ὑπ' ἐμέ Μητροπόλεως ἡρετίθησαν καὶ τὸν ἀμπελῶνα παρέδωκα πρὸς τὸ μέρος σου τοῦ ἔχειν σὲ αὐτὸν εἰς ἰδίαν σου ἐξουσίαν πωλεῖν, χαρίζειν καὶ ὡς δόξῃ σοι τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ διοικεῖν. "Ὅστις δὲ πολλάκις μετὰ θάνατόν μου φανῇ ἐπιζητῶν αὐτοῦ εἴτε ὁ μετ' ἐμέ ἐρχόμενος μὴ ἔχειν αὐτὸν τὸ οἰοοῦν εὐλογον, ὡς τὰ κδ' νομίσματα εἰς ἕξοδα γεγονότα τῆς ἐπ' ἐμέ Μητροπόλεως.

Ἐπὶ τοῦτο καὶ τὸν παρόντα χάρτην προέτρεψα γραφῆναι....

μηνὶ Ἰουνίῳ ις' Ἰνδ. α' ἔτει ἡφμα (1033 ἐν ᾧ καὶ τὸ παρὸν παρ' ἐμοῦ ὑπογραφὴν ἰδιοχείρως ἐπιστάθη.

Ἰωάννης ὁ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλίππων
Θεοφάνης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Καισαρουπόλεως
Δημήτριος ἑλέφ Θεοῦ διάκονος

Βασίλειος ἑλέφ Θεοῦ πρεσβύτερος μαρτυρῶν ἰδίᾳ χειρὶ ὑπέγραψα.

(Ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς Βατοπεδίου Τετρ. Γ. ἀριθ. 194).